

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer

adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

G. van Atten / Gorinchem

Doop en besnijdenis (2)

Zoals gezegd, de besnijdenis heeft duidelijk dit karakter: ze bevestigt de relatie tussen de HERE en Abraham en zijn nageslacht.

Vermoedelijk heeft dit karakter te maken met de betekenis, die in Israëls omgeving aan de besnijdenis werd toegekend. Bij vele volken werden jonge mannen besneden als teken van volwassenheid en geslachtsrijpheid. Ze waren in staat om kinderen te verwekken. „Het woord besnijden heeft de betekenis gehad van openen, gereedmaken, bekwamen om daarna deel te kunnen nemen aan het grote proces van vruchtbaarheid en leven, waarvan de hele wereld nu eenmaal vol is” (ds C. Vonk, De Voorzeide Leer Ia, p. 214). De HERE geeft dit teken van leven al mee aan pasgeboren kinderen.

Met de verlegging van de datum der besnijdenis wordt, zo schrijft prof. B. Holwerda in zijn collegedictaten III p. 279, „het onmiddellijk verband tussen besnijdenis en natuurlijke vruchtbaarheid in het huwelijk verbroken, en kon de besnijdenis hier worden tot teken en zegel van die daad Gods, waardoor Hij de geestelijk-religieuze onvruchtbaarheid ophief. De verstopping, die de vruchtbaarheid van het leven verhindert, is de zonde; en de besnijdenis die de verstopping opheft, is de vergeving der zonden, de rechtvaardiging uit het geloof. M.a.w. de Here bedient zich, als Hij dit algemeen-semitisch gebruik als sacrament voor Israël kiest, van denkbelden ten aanzien van de bevordering van vruchtbaarheid en levensvoortgang, die Israël met andere volken gemeen heeft; doch door de datum van de besnijdenis te fixeren op de achtste levensdag, maakt Hij de zin der besnijdenis toch los van de „natuurlijke functie” die ze had, en maakt Hij ze tot een sacrament, dat verzegeling doet van de belofte der geestelijke levendmaking, waaronder het leven van zijn volk al van de eerste levensdag af staat. Het gaat hier dus om meer dan wegneming van 'onreinheid', waarmee de zonde slechts tot op zekere hoogte is gekwalificeerd. Maar het gaat om de verwijdering van de verstopping van het leven, om wegneming dus van de dood. Dan is onmiddellijk de lijn doorzichtig, die van hier loopt naar Rom. VI: ook de doop is sacrament van het begraven worden met Christus in de dood, en het met Hem opstaan tot een nieuw leven”.

Het is evenmin verwonderlijk, dat Paulus in Kol. 2 : 11, 12

spreekt over de „besnijdenis van Christus”: want Hij nam de zonde weg, gaf het nieuwe leven en herstelt de band tussen God en mens.

Nu kreeg in het Oude Testament het besneden volk, het volk dus dat leefde onder Gods gegarandeerde belofte, de opdracht mee: besnijdt dan de voorhuid van Uw hart en weest niet meer hardnekkig (Deut. 10 : 1-6). Precies zoals Rom. 6 de gedoopte mens vermaant: Laat dan de zonde niet langer als koning heersen in Uw sterfelijk lichaam. U bent immers dood voor de zonde. Zowel van de doop als van de besnijdenis kan worden gezegd, dat wij erdoor worden vermaand en verplicht tot nieuwe gehoorzaamheid. In Kol. 2 : 12 schrijft de apostel: U bent met Christus mee begraven in de doop; U bent met Hem mee opgewekt. En dan vloeit daaruit voort wat hij schrijft in 3 : 5: doodt dan de leden die op de aarde zijn — doet aan als door God uitverkoren heiligen . . .

Zo is er een duidelijke overeenkomst in de manier, waarop in het O.T. de besneden mens en in het N.T. de gedoopte mens wordt aangesproken. Het is deze overeenkomst, als ook die in het spreken over doop en besnijdenis zelf, die de kerk ertoe hebben gebracht te belijden dat de doop in de plaats van de besnijdenis gekomen is.

Ingaande op de overeenkomst in het spreken van de bijbel over de besnijdenis en de doop willen we beginnen met een vergelijking van Rom. 2 : 28 en 1 Petr. 3 : 21.

In Rom. 2 spreekt Paulus over de betekenis van de besnijdenis: ze brengt de besnedenen alleen baat, wanneer ze gepaard gaat met (beter kunnen we wellicht zeggen: gevolgd wordt door) een leven naar de wil van God. Dat bleek in het vorige artikel al aan de hand van Deut. 10 : 16. Daarom schrijft de apostel: „ . . . niet dat is de besnijdenis, wat uiterlijk aan het vlees geschiedt . . . de ware besnijdenis is die van het hart, naar de Geest, niet naar de letter”. Het gaat er in die tekst niet om, dat Paulus twee soorten besnijdenis leert, een echte en een niet-echte (zoals de „synodale” theologie rond 1944 onderscheid maakte tussen een „volle doop”, die alleen de uitverkoren kinderen ontvingen, die dank zij hun verkiezing ook wedergeboren zouden worden en/of de kern van de wedergeboorte reeds in hun hart meedroegen, en een „niet-volle doop”, die de overige kinderen der kerk ten deel viel en die niet meer was dan een uiterlijk teken). Het gaat Paulus veelmeer om de vraag, wat de Jood aan zijn besneden-zijn heeft, en hij laat zien, dat die besnijdenis alleen dan een heilzaam effect heeft, wanneer de besneden Jood ook zijn hart besnijdt, naar de opdracht uit Deut. 10 : 16. De besnijdenis van het hart, hoezeer ook een werk van de HERE (Deut. 30 : 6), blijft een zaak waar de besneden Jood voor moet werken en naar moet jagen (Jer. 4 : 4). Precies zoals de mens die met en in Christus gestorven is, zijn leden op de aarde moet doden.

De mondige gemeente (2)

Mondig in geestelijk opzicht

In het vorige artikel, waarin we hoofdzakelijk letten op Gal. 3 en 4 was sprake van de mondigheid van de gemeente in heilshistorisch opzicht. Zij betrof de plaats van de gelovigen in de bedeling van het Nieuwe Verbond of om een woord uit de oude dogmatieken te gebruiken, hun 'staat' voor God. Paulus benadert deze mondigheid zoals we zagen dan ook vanuit het juridisch beeld van de erfgenaam, die nog een kind is en daarom onder voogdij staat. Het kind is nog niet vrij en kan nog niet zelfstandig beschikken over zijn eigendom. Het nieuwe verbond brengt door het geloof in Christus in dit opzicht vrijheid, de vrijheid van volwassen zonen. We gaan nu een ander, hoewel daarvan niet losstaand aspect van de mondigheid in het oog vatten. In het kopje spreek ik van 'mondigheid in geestelijk opzicht'. De terminologie is gebrekkig, ik weet het, maar de bedoeling zal wel duidelijk worden.

Ik ga even uit van het beeld van Paulus, van het kind, dat nog niet vrij over de erfenis kan beschikken. Dat mag het pas volgens het testament van de vader op een bepaalde leeftijd. Dan houdt de voogdij op, het kind is volwassen geworden en krijgt alle voorrechten van de volwassen erfgenaam. Maar is het ook niet slechts naar zijn leeftijd gerekend, volwassen, maar ook in geestelijk opzicht? Kan het zijn vrijheid aan? Zal het goed met zijn erfenis omgaan? Of is het geestelijk in de kinderschoenen blijven steken? We raken hier een ander aspect van de mondigheid.

Hoe staat het nu in dit opzicht met de gelovigen, die in de vrijheid van volwassen zonen zijn gesteld? Hun positie is duidelijk, hun staat onbetwistbaar. Het Oude Verbond, dat hen in knechtschap hield, heeft met Christus' komst en werk zijn dienst gedaan en heeft opgehouden

kerkelijk leven

te bestaan. Beantwoordt daaraan nu bij de gelovigen een innerlijke, geestelijke volwassenheid? Hebben ze voldoende geloofsinzicht om hun volwassenheid 'waar' te maken? Een belangrijke vraag! Nee, zegt de Roomse kerk: ze moeten zich aan de kerk houden, aan de paus en zijn priesters, want dat is de kerk wezenlijk, althans in het zichtbare. Wat deze in de priesterschap geconcentreerde kerk leert en beveelt, is heilig en moet gehoorzaamd worden. Nu de gedachte van de, in zuiver psychologisch opzicht gedachte, mondigheid alom in de wereld de geesten beheerst – vgl. het eerste artikel – en ook haar invloed laat gelden onder de kerkleden, krijgt de Roomse kerk het met haar leer moeilijk. Haar leer past niet meer in de moderne tijd en vele stemmen laten zich horen, die vragen om een eigen inbreng, om het gehoord worden van de 'leken'. En de paus maar aan het koord dansen, om niet ouderwets te lijken en toch de teugels in handen te houden.

Maar wat zegt de Schrift ons hier nu van?

Als we daar over nadenken, komt allereerst de eerste brief van Johannes op onze weg en wel hoofdstuk 2, waar we onder andere lezen: Gij echter hebt een zalving van de Heilige en ge weet dat allen, vers 20. De tekst staat niet helemaal vast. Het woordje 'dat' staat niet in het Grieks en laten we dus maar weg. Maar sommige tekstgetuigen hebben: en ge weet alles. Dit zijn zelfs de meesten, al zegt dat nog niet alles. Anderen hebben: en ge weet allen. De keuze is erg moeilijk, maar het blijkt uit het hele verband wel dat Johannes bij dit 'weten' niemand in de gemeente uitsluit. In zoverre kan de lezing: en ge weet allen, op geen bezwaar stuiten. Hetzelfde geldt trouwens van de lezing: en ge weet alles. Terecht merkt prof. Greijdanus hiervan op, dat met dit 'alles' toch geen alwetendheid zou zijn aangegeven, maar dat het moet verstaan worden in verband met hetgeen waarover hier gehandeld wordt, de kennis van Gods openbaring in Christus. Alle gemeenteleden weten dat Jezus de eeuwige Zoon van God is, dat Hij de Christus, de Zaligmaker

pastorale notities

Binnenkamer

Ook dit tweede stukje over gebedspraktijken schrijf ik schuchter en met schroom. Bidden is een tere zaak en hoe gemakkelijk kan iemand zich gekwetst gevoelen in wat hem heilig is, als je kritische opmerkingen maakt over zijn gebed. Toch wil ik iets vragen. We hebben een tijd gekend, waarin het gebed een randverschijnsel was. Je bad „even” voor het eten en de voorzitter opende de vergadering „op de gebruikelijke wijze”. Men had niet het geloof, dat het gebed bergen verzet als er kracht aan verleend wordt. Gelukkig wordt er de laatste tijd beter over het gebed gedacht en geschreven. Maar we moeten niet in een ander uiterste vervallen. Ik denk aan de „gebedskalenders” en aan gebedskringsen of aan kringgebeden in kerkdiensten en andere samenkomsten. In zo'n gebedskalender wordt gevraagd om van-

daag te bidden voor een vergadering ergens in 't land en morgen voor de uitzending van een echtpaar, dat ik niet ken. Dan vind ik het maar moeilijk om ervoor te bidden.

'k Heb kinderen en allerlei andere mensen bij wier wel en wee ik sterk betrokken ben. Daar heb je een binnenkamer voor. De Here Jezus zei: „De deur van die kamer moet je dichtdoen” (Matth. 6: 6).

Natuurlijk doen de mensen van de gebedskalender en van de gebedskringsen hun gebeden niet, om zich aan de mensen te vertonen (Matth. 6: 5). Maar ik denk niet, dat we voor iedereen en nog iemand moeten bidden, die we niet kennen, en die via een kalender naar ons toegeschoven wordt. Ik maakte ook wel zo'n dienst mee, waarin enkele mensen zich op de preekstoel achter elkaar opstellen, om dan ieder op z'n beurt enkele voorbeden te doen. Het is mij te zeer geprogrammeerd. Ik denk dan onwillekeurig aan Joodse gebedsriemen en Roomse rozekransen en aan de veelheid van woorden en gebeden, waar onze Heiland niet enthousiast over was. Daarom zei Hij: „Bidt gij dan aldus” en toen kwam alleen maar het „Onze Vader”. Dat zegt toch wel wat.

A. H. Algra, Sliedrecht

is. Dat weten ze door de zalving met de Heilige Geest, die hun inzicht heeft gegeven in dit heilsmysterie en hun verstand heeft verlicht. Daarom onderkennen ze de leugen van de dwaalleraars van hun dagen, de anti-christen, die loochenen dat Jezus de Christus is. Zij loochenen de Vader en de Zoon, vers 22.

In verband met deze zalving met de Heilige Geest schrijft Johannes ook de bekende woorden: Ik heb u niet geschreven omdat gij de waarheid niet weet, maar omdat ge haar weet, vers 21, waarmee hij een appèl doet op het geloofsinzicht van zijn lezers om hen op te wekken tegenover de leugen van de antichrist vast te houden aan de waarheid. In dezelfde lijn ligt ook dat andere bekende woord: De zalving, die ge van Hem ontvangen hebt blijft op u en ge hebt niet van node, dat iemand u lere, vers 27. Ook dit woord moeten we niet lezen als een niet nader bepaalde, algemene dogmatische uitspraak, maar in het verband, waarin het geschreven is, als een concreet woord. Ze – dat zijn de lezers van zijn brief – hebben geen behoefte aan leraars, die hun nieuwe dingen leren met betrekking tot Jezus als de Christus, want daar weten ze 'alles' van. Ze hebben daarvan genoeg gehoord van de trouwe leraars van het evangelie en hebben geen dwaalleraars nodig! Johannes waarschuwt hier tegen de dwaalleraars, die een soort van gnostieken waren, die met een diepere, verborgen waarheid kwamen aandragen, met een hogere

kennis, die echter in strijd was met het overgeleverde evangelie. Deze mensen beriepen zich vermoedelijk ook op een zalving, een hogere, waardoor ze ingewijd waren in een kennis die dieper was dan de gewone kennis van het evangelie. Daarom zal Johannes gezegd hebben tot zijn lezers: Gij hebt de zalving van de Heilige, van Christus zelf!

Hier is dus in elk geval sprake van de mondigheid van de gemeente door de zalving met de Geest, van een geestelijke mondigheid, waardoor ze ook innerlijk 'volwassen' is. Daardoor kan ze de dwaalleer afwijzen en de leugenleer onderkennen.

Wel moeten we hierbij bedenken dat het gaat om de essentie van het Evangelie, om het hart ervan, dat Jezus de Christus is, de Zaligmaker, want hiervan is in het gehele verband sprake. Maar dit geldt dan niet alleen de eerste lezers van deze brief, maar alle gelovigen, ook van later tijd. Want ze zijn door het geloof met Christus gezalfd en ze hebben aan allerlei dwaalleer met betrekking tot Jezus als de Zaligmaker geen enkele boodschap. Maar ook voor hen geldt: wat gij van den beginne gehoord hebt, moet in u blijven, vers 24.

Mondigheid is geen volmaaktheid

Het is dus een geweldig ding wat we van de gelovigen in de gemeente van Christus lezen. Ze hebben mo-

IN DIT NUMMER

- 105 Ds G. van Atten, Doop en besnijdenis (2)
- 106 Ds G. Janssen, De mondige gemeente (2)
- 107 M. Vrijmoeth-de Jong, Bijbelgebruik in het gezin (4)
- 108 D. W. L. Milo, Op zoek naar de zon
- 109 H. Langerak, Dichters over hun ouders (4)
- 109 A. W. Biersteker, Historische schets van de Ref. Wijsbegeerte
- 110 P. C. van Wijk, Terloops ...

gen komen tot een geestelijke volwassenheid, waardoor het evangelie in hun binnenste is doorgedrongen en ze een vaste kennis hebben voor wat het hart van de waarheid van het evangelie betreft. Maar dit houdt toch geen volmaaktheid in het kennen in. Er is mogelijkheid tot het dieper ingroeien in de kennis van deze waarheid en van haar alles omvattende betekenis. Alleen is daarbij uitgesloten het te luisteren leggen van het oor naar nieuwe, andere dingen. Maar het dieper groeien in die waarheid ontkent Johannes niet, waarom zou hij anders nog zoveel leerzaams verder in zijn brief geschreven hebben?

Bij Paulus vinden we daarvan zelfs uitdrukkelijk sprake, bijvoorbeeld wanneer hij spreekt over de 'volmaaktheid' en de 'volmaakt'. Meermalen betekent het dan door Paulus in het Grieks gebruikte woord voor 'volmaakt' ongeveer hetzelfde als bij ons het woord 'volwassen'. Zo maakt hij ergens de tegenstelling tussen 'kinderen in het verstand' en 'in het verstand volwassenen', 1 Cor. 14 : 12. Hij gebruikt dit woord ook in Fil. 3 : 15: Laten wij dan allen, die volmaakt zijn, aldus gezind zijn. Hier betekent 'volmaakt' tot geestelijke rijpheid gekomen zijn. Maar dit houdt toch niet in reeds op het toppunt van geloof en kennis gekomen zijn, want dat is hier op aarde uitgesloten. In hetzelfde Schriftgedeelte ontkent de apostel dat hij reeds volmaakt zou zijn, vers 12. En hij wil daarmee zeggen dat hij nog niet het einddoel van zijn leven in strijd en worsteling heeft bereikt en dit betreft hij dan op alles, wat hier te noemen valt. Hij is nog niet gekomen tot de opstanding uit de doden, maar ook nog niet tot de volle kennis van Christus en de kracht van Zijn opstanding. Het is duidelijk, dat hij hier niet een puur verstandelijke kennis op het oog heeft, maar de geloofskennis, die zich in heel het leven uitwerkt en een geestelijke kracht is, vers 10. Trouwens in het ons allen bekende hoofdstuk van de liefde, 1 Cor. 13, zegt hij wel dat hij de onmondigheid heeft afgelegd — wat kinderlijk is — en een man geworden is, tot geestelijke volwassenheid is gekomen, maar toch erkent hij dat hij nog ónvolkomen kent, vers 11 en 12.

En dit is natuurlijk met de gehele gemeente het geval, met alle gelovigen. Zij kennen nog onvolkomen, ook al zijn ze 'man' geworden en hebben ze het kinderlijke, het onvolwassene afgelegd. Maar zelfs dit laatste is nog maar tendele het geval met de gemeenten. De volle rijpheid, de volle geestelijke volwassenheid blijft om zo te zeggen een ideaal, dat nagejaagd moet worden. Daarvan zegt Paulus dat hij het nog niet gegrepen heeft, maar er naar jaagt of hij het ook grijpen mocht, Filip. 3 : 12. En hij tekent dit ook als het doel van alle ambtelijke dienst in de gemeente. Hij doet dat in het bekende hoofdstuk Ef. 4.

Jaarvergadering Opbouw

De jaarvergadering van de Gereformeerde Persvereniging O P B O U W zal dit jaar D.V. gehouden worden op

ZATERDAG 11 APRIL

om 10.30 uur in de Jeruzalemkerk te Utrecht.

In de morgenvergadering hoopt drs H. de Jong te Amsterdam te spreken over

DE AARD VAN HET SCHRIFTGEZAG

De discussie over dit onderwerp zal geleid worden door een forum, dat bestaat uit de heren: Drs C. van Dijk te Hollandsche Rading; Ds J. Kranenburg te Rolde; Prof. dr K. R. Veenhof te Heemstede en Prof. dr J. P. Versteeg te Apeldoorn.

In de middagvergadering zullen enkele huishoudelijke zaken behandeld worden.

Vanaf 10.00 uur kunt u een kopje koffie drinken.

In de pauze worden u ook broodjes graag aangeboden.

Van de artikelen van ds De Jong over „De aard van het Schriftgezag” zijn nog overgedruken verkrijgbaar bij de administratie. Prijs f 2,50.

Daar schrijft hij dat de Here Christus zowel apostelen als profeten gegeven heeft, zowel evangelisten als herders om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus, tot dat wij allen de eenheid van het geloof en van de volle kennis van de Zoon van God bereikt hebben, de mannelijke rijpheid, de maat van de wasdom der volheid van Christus, vers 13.

Dit vers heeft een opmerkelijk vervolg, dat ons opnieuw midden in de kwestie zet waarmee we ons bezig houden. De Nieuwe Vertaling laat ons het volgende lezen: dan zijn we niet meer onmondig, op en neder, heen en weer geslingerd onder invloed van allerlei wind van leer. In het oorspronkelijke wordt hier het dóel van het voorafgaande aangegeven: opdat wij niet meer onmondig zouden zijn, zonder een vast oordeel. Dit doel wordt bereikt in het komen tot de 'mannelijke rijpheid' tengevolge van de dienst van de ambtsdragers, die Christus daartoe aan zijn gemeente heeft gegeven. Aanvankelijk, bij de eerste prediking en het pas gelovig geworden zijn is er, zo is Paulus bedoeling, nog veelszins de toestand van onmondigheid, onvolwassenheid, maar die moet plaats maken voor de mondigheid door de ambtelijke dienst in de gemeente. Nu mag ik denken ik toch wel een dogmatische conclusie trekken: de zalving met de Geest, waarover Johannes sprak, en op grond waarvan hij tot zijn lezers heeft gezegd dat zij allen 'wisten', moet blijkbaar in verband gezien worden met de doorgaande prediking van het evangelie; door de 'combinatie' van Woord en Geest wordt de toestand van het mondig zijn, van het 'weten' bereikt.

Intussen, de gemeente kan ook op schuldige wijze in de kinderschoenen blijven steken of ook daarin teruggallen, omdat zij traag is ge-

worden in het horen, Hebr. 5 : 11. Want hoewel jullie naar de tijd gerekend leraars behoorden te zijn, hebben jullie weer nodig dat men jullie de eerste beginselen van de uitspraken Gods leert en jullie hebben nog melk nodig en geen vaste spijs, schrijft de auteur van de brief aan de Hebreëen op ongezoeten manier. Het beeld dat hij gebruikt is duidelijk. Wat in het natuurlijke leven geldt ten aanzien van babies past hij toe op de gemeente. Paulus gebruikt ditzelfde beeld in 1 Cor. 3. Ik sprak tot u, schrijft hij daar aan de gemeente van Corinthen, als tot 'onmondigen' in Christus. Melk heb ik u gegeven, geen vast voedsel, want dat konden jullie niet verdra-

M. Vrijmoeth-de Jong / Zwolle

Bijbelgebruik in het gezin

(4)

Wat ?

Het volgende probleem, waar we mee te maken krijgen als we elke dag een vaste en ruime tijd voor het bijbellesen uittrekken, is de vraag, wat we gaan lezen.

In vroeger tijd, toen men drie keer uit de Bijbel las, was het in veel gezinnen de gewoonte om van Genesis 1 tot Openbaring 22 achter elkaar door te lezen. Hoeveel jaren men daar gemiddeld over deed, is ons niet bekend, maar wel dat deze methode in de tegenwoordige tijd nog door weinigen wordt toegepast. Daar we meestal nog maar

gen. Ja, dat kunnen jullie ook nu nog niet. En in de brief aan de Hebreëen en in dit deel van de brief aan de Corinthische gemeente slaat deze onmondigheid niet louter op het verstandelijke weten, maar op de gehele geestelijke houding van de gemeente. In Corinthen was wel veel 'kennis', maar jullie zijn nog 'vleselijk' zegt de apostel en het ontbreekt de Hebreëen onder meer aan volharding en vrijmoedigheid. Tot de 'vleselijkheid' van de Corinthiërs behoorde onder meer dat ze nog maar weinig ver waren gekomen op het pad van de ootmoed, dat ze op elkaar neerzagen en te weinig in de liefde waren gevorderd. Op wat voor manieren kan een gemeente de kinderschoenen toch wel nog niet (geheel) ontgroeid zijn!

De 'staat' van de gemeente van het Nieuwe Testament is geweldig rijk vergeleken met de gemeente van het Oude Verbond; het heil dat God haar geven wil door Woord en Geest is wonderlijk groot, de toestand van de gemeente beantwoordt daaraan echter niet altijd. En dan zijn er in de gemeente bovendien vaak verschillen. Er zijn altijd de jongeren, die nog meer moeten groeien dan ouderen, ouderen, die achter blijven door traagheid in het horen en leven uit de Geest. En we moeten allemaal altijd nog groeien tot meerdere volwassenheid, tot de mannelijke rijpheid, tot om met Paulus nu voor de laatste keer te spreken, de maat van de wasdom der volheid in Christus.

Over de praktische konsekventies van dit alles de volgende keer D.V. Dat zal dan tegelijk het laatste artikel over dit thema zijn.

één of twee keer per dag lezen, duurt het veel langer voor de gehele Bijbel doorgelezen is. Ook is men soms dan wel erg lang met een bepaald aspect van de bijbelse boodschap bezig. De moderne mens is afwisseling gewend en kan zich minder lang concentreren op lectuur van dezelfde strekking en stijl. Om deze redenen zullen de meeste gezinnen naar een of andere bijbelrooster grijpen. Veel roosters van tegenwoordig bergen het bezwaar in zich van een soms aanvechtbare selectie van bijbelgedeelten. Er zijn echter ook roosters, waarmee men de hele Bijbel doorleest in drie jaar of langere tijd.

Het is niet zo moeilijk zelf een bijbelrooster samen te stellen, mits we aan de volgende punten denken:

1. Boeken uit het Oude en uit het Nieuwe Testament kunnen het beste afgewisseld worden.
2. Lange bijbelboeken kunnen beter niet in hun geheel achter elkaar genomen worden. Het is beter na een gedeelte het lezen

(vervolg op pag. 108 - onderaan)

D. W. L. Milo / Dalmally

Op zoek naar de zon

Hoe zacht de winters hier ook zijn (korte dagen, lange avonden, veel gelegenheid voor lezen, nadenken, schrijven en binnenpret) — die winters zijn zonloos. En bij het lengen der dagen komt de onweerstaanbare behoefte aan zon. Wij aanbidden de zon niet, maar wij omhelzen haar graag. Niet om op een kaal eiland tussen honderden halve bikini's en ruig-behaarde zwembroeken te liggen bakken. Liever in een land, waar we meteen wat van opsteken. En na weken van groeiende bewustwording en geconcentreerd overleg met onze reisadviseurs in het moederland komt plotseling de kans open op een reis naar Egypte!

Berekeningen worden gemaakt, spaarpotten omgekeerd, een onverwachte meevaller wordt aangesproken; en... we rookten de laatste vijftig jaar niet: dat scheelt een slok op een borrel. De beslissing wordt genomen en negen dagen later zijn we op weg. De biljetten voor de boot mogen we in Hull ophalen, de tickets voor de vliegreis zullen op Schiphol klaarliggen, de visums moeten we maar in Caïro bemachtigen, zegt de Londense ambassade. Met onze passen, een chequeboekje, een tandenborstel en de beste wensen gaan we naar het land, waarvan de geschiedschrijver Herodotus al 450 jaar voor Christus zei: dat het dingen te zien geeft, die men nauwelijks kan beschrijven. Welnu, dat willen we dan graag zien. Morgen bloeien de abrikozen.

En als we 's avonds na een lange reis ons hotel in Caïro-Zuid binnenstappen, moeten we elkaar in de arm knippen om vast te stellen dat het geen droom is. Want uit ons raam zien we de grote piramide van Cheops, in het licht van schijnwerpers, op geen duizend meter afstand!

—o—

„Veertig eeuwen zien op u neer”, heeft Napoleon destijds tegen zijn soldaten op deze plaats gezegd. Hij vergiste zich, niet alleen strategisch, ook cultuur-historisch. Want meer dan vijftig eeuwen zijn hier tastelijk aanwezig: in ongelooflijke beeldhouwwerken en beeldrijke inscripties, in gloedvolle muurschilderingen en verfijnde fresco's binnen de piramiden,

Vervolg van pag. 107

Bijbelgebruik in het gezin

- te onderbreken voor een ander bijbelboek.
3. Sommige minder belangrijke hoofdstukken of gedeelten kunnen voor het gezin het beste samengevat worden, zodat de volle aandacht op de belangrijke hoofdstukken van het bijbelboek kan vallen.
 4. Alle bijbelboeken horen op het rooster voor te komen.

Het maken van zo'n leesrooster zal wel even tijd vragen, maar het is een nuttige en aangename bezigheid, vooral als de medewerking van één of meer grotere kinderen wordt gevraagd.

Hoe?

Bij velen leeft de vraag welke methode van bijbellezende voorkeur verdient. Op deze vraag kan moeilijk een uniform antwoord gegeven worden, omdat er grote verschillen bestaan tussen de gezinnen. Ieder gezin heeft namelijk zijn eigen samenstelling en zijn eigen vragen. In

het bestek van deze artikeltjes is het niet mogelijk, indien we er al toe in staat zijn, ieder een advies te geven hoe hij of zij met zijn gezin de Bijbel moet lezen. Wel zullen we proberen het probleem van de methode enigszins te analyseren. Dit kan misschien bijdragen tot een beter inzicht in de mogelijkheden, die er zijn. Het eerste onderscheid, dat we in dit verband moeten maken, is dat van gezinnen met en zonder kinderen. Het gezin zonder kinderen heeft te maken met volwassen gelovigen, die een zekere bijbelkennis en geloofservaring hebben. Zij zullen als gelijkwaardigen zich over de Bijbel buigen. Voor hen geldt de opdracht elkaar te vermanen, te vertroosten, te onderwijzen, terecht te wijzen, enz. In het gezin met kinderen ligt de situatie anders, omdat kinderen niet of nauwelijks over bijbelkennis en geloofservaring beschikken. Daarom geldt voor de ouders de opdracht de kinderen te onderwijzen en over de grote daden des Heren te vertellen.

De volgende keer hopen we afzonderlijk in te gaan op het bijbelgebruik in gezinnen met en zonder kinderen.

in onbetaalbare voorwerpen en tijdeloze schoonheid. En nu mag u van Napoleon zo veel kwaads zeggen als u wilt, maar door zijn dwaze aanval op Egypte is de vergeten taal van 's lands historieschrijving binnen menselijk bereik gekomen. Wat toen al duizend jaren een gesloten boek was geweest ging in 1822 spreken: doordat de Franse geleerde Champollion via een drietalig beschreven steen de taal der hiërogliefen begon te verstaan; althans de eerste zeven letters, de namen van twee farao's inbegrepen.

Nadien werden de talloze muurschilderingen en fresco's in de leeggeroofde koningsgraven ontcijferd; de goed bewaarde papyrusrollen, voor grafrovers niet interessant genoeg, gaven hun geheimen bloot. Een eeuw na de steen van Rosetta werd het ongeschonden graf van Toet Anch Amon ontdekt. De wereld stond verbijsterd bij het zien van de mateloze pracht, de rijkdom en het ongekennd hoge niveau van Egypte's oudheid. Nog een halve eeuw — en enkele rijke landen reddden twee belangrijke rotstempels van de zekere ondergang, die ze in Nasser's nieuwe stuwmeer tegemoet gingen: door deze beeldhouwwerken uit elkaar te zagen en ze op een gunstiger plaats weer gaaf op te richten.

—o—

Op Zondagmorgen — we zijn nu tien dagen van huis — zit ik in een hotel-tuin te Assoean in de zon. We hebben een week van grote ervaringen achter de rug, een andere week nog te goed. Er is vandaag geen kerkgang mogelijk (in de Koptische kerk wordt Arabisch gesproken) maar ik heb mijn trouwe zakbijbeltje bij me.

Assoean ligt aan de eerste stroomversnelling van de Nijl, van de Middellandse Zee uit gerekend. Voor de Nijl zelf is dit de laatste van zijn stroomversnellingen of cataracten. Vroeger was dit punt het uiterste Zuiden van Opper-Egypte (van Caïro tot de Zee heette het Neder-Egypte) maar na de verovering van Nubië breidde Egypte zich uit tot aan de Soedan, dat is tot de tweede stroomversnelling. Zo belangrijk is de Nijl voor dit land, dat de staatkundige indeling aan de stroomversnellingen is gekoppeld. Ook zijn bebouwing, beplanting en cultuur hangen geheel van de rivier af. Zelfs het belastingstelsel is gebaseerd op de waterschaal.

Het land is van boven af (of op de landkaart) gezien één slangachtige oase van gemiddeld 15 kilometer breedte — maar ver over de duizend kilometer lang. Alleen de brede delta, het uitmondingsgebied bij de Zee, geeft aan de groene slang een kop als van een cobra. Het gezegde luidt: Egypte is een geschenk van de Nijl! Geen wonder, dat de zon en de rivier van ouds af zijn aanbeden.

Ons hotel staat op een eilandje in de rivier. Hierin heeft de sjah van Perzië enkele trieste maanden doorgebracht, toen hij in ballingschap moest gaan. President Sadat kon hem hier een bewaakte schuilplaats bieden, toen Afghanistan, met gijzelaars achter de hand, zijn uitlevering eiste. Als we geluidloos over de dikke tapijten en traplopers schuifelen, verwachten we bijna hem tegen te komen. Sadat heeft veel risico genomen door zijn vriend te beschermen, maar hij aanvaardde dit omdat hij en zijn land veel aan de sjah te danken hebben. In dit land van corruptie en fooien, van bedelarij en steekpenningen, bloeit levens de bloem van dankbaarheid; zoals in de omringende wildernis de allermooiste bloemen — bougainvilles, mimosa — weelderig kleur verlenen aan een goudbruine maar dode achtergrond. Hier in Assoean heeft ook de bekende Agha Khan gewoond en Sadat zelf heeft er een buitenhuis vanwege het kostelijke klimaat. Een „winterhuis”, zoals koning Jojakim van Juda heeft gehad¹⁾. Het is midden Februari en we genieten een kostelijke temperatuur, zoals bij ons in het hartje van de zomer. Maar de zomers zijn hier ongenietbaar heet. Per jaar valt hier gemiddeld slechts 12 uur regen. De droge lucht is nu niet heet maar doet wel veel drinken.

Een enkele zwemmer gaat rond in de blauwe zwemvijver. Een donkere Nubiër zuigt langzaam de bodem van het bassin schoon. Een andere Nubiër besproeit de acacia's; zittend, want dat kan ook. Zijn profiel steekt tegen de strakblauwe lucht af, precies tussen de minarets van een moskee en de toren van de Koptische kerk. Ergens klinkt primitieve muziek uit een radio en achter ons gonst dag en nacht de airconditioning.

—o—

Ja, je vindt hier de grootst denkbare tegenstellingen. Airconditioning, televisie en laser zijn even gewoon als het wassen in de Nijl, de ezels tussen de autobussen, de geiten langs de landwegen en de kameel-reizigers op hun „schip der woestijn”. Onze gekoelde Mercedes-bus wordt talloze malen opgehouden door een Arabier op een ezel, overstekende kinderen of en troep honden. De witte ibis staat in het oeverriet als in de dagen der farao's; straks ging een vlucht gieren voorbij, recht op het dode doel af. Maar dan wordt de lucht weer beheerst door een reuzenvliegtuig of een militaire helikopter. De weidehop is populair, de koereiger ook, adelaars

en valken niet minder; maar de krokodil komt hier niet meer voor, noch het nijlpaard.

Tussen de wolkenkrabbers van Caïro staat een van de kolossale standbeelden van Ramses II zijn hoofd te schudden. Op de akker langs de Nijl lopen runderen in molens langzaam rond, om kostbaar water in het irrigatiestelsel te pompen... zoals ze dat al 5000 jaar deden. Zei Mozes ²⁾ niet reeds: „het land, waarin ge komt, is niet als Egypte, dat gij na het zaaien kunstmatig moest drenken als een moestuin”? De vrouwen dragen haar zware lasten nog fier op het hoofd, terwijl ze statig de taxi's vermijden; ze zijn niet alle gesluiert maar wel in het lang gekleed. Lichtreclames spotten met de aloude kaftans en de bioscoopgevels slaan nergens op. Bij de gebedsuren galmt de mohammedaanse zang over de daken — met de nasale klank van transistorluidsprekers. En de hotels met de modernste gemakken — telefoon tot in de badkamer — organiseren Arabische avonden in een oase van de woestijn, compleet met rebabmuziek, mocco, slangenbezweerders en buikdanseressen. De stad Caïro, uitgebouwd tot en met Gizeh, heeft bijna 11 miljoen inwoner, maar geen telefoonboek. Op straat wordt hasj te koop aangeboden, maar de Arabier drinkt zelfs geen alcohol. Er is veelwijverij voor de financieel-sterken, maar naar men zegt geen overspel. En op de autobussen staan de letters MIZR, de oude Bijbelse naam voor Mizraim, Egyptenaren.

—o—

H. Langerak / Utrecht

Dichters over hun ouders (4)

Dit keer is René de Clercq, zoals gezegd, aan de beurt. Het is dus weer een Vlaamse dichter, maar hij is toch heel anders dan Gezelle. Deze schrijver en dichter werd 14 november 1877 te Deerlijk geboren. Hij was een boerenzoon, dat merkt U wel uit het eerste gedicht, maar hij is z'n vader niet opgevolgd. Nee, op z'n 14de jaar zat hij al op het Priestercollege. Toch scheen hij daar niet bepaald op de goede plaats te zijn, want op z'n 19de jaar moest hij er verdwijnen. Hij heeft daarna in Gent gestudeerd in de letteren en werd na afloop van zijn studie leraar te Nijvel en daarna te Gent, aan het Koninklijk Athenaeum. Zijn boerenafkomst heeft hem toch wel veel gedaan. Dat blijkt wel heel duidelijk uit het hier volgend gedicht.

Ik ben van den buiten

Ik kreeg van mijn ouders,	Bij d'eigensten pachter,
Van ieder mijn part;	Eerst koeier, dan knecht:
Van vader mijn schouders,	Mijn klakke van achter,
Van moeder mijn hart.	Mijn hoofd immer recht;
Ik vocht om mijn stuiten	Zoo dien 'k om mijn duiten,
Met zuster en broer;	En teer op mijn toer;
Ik ben van den buiten,	Ik ben van den buiten,
Ik ben van den boer!	Ik ben van den boer!

Ik zout en ik zaaie,	En hebben de zeisens
Ik eg en ik ploeg;	Gezinderezint;
Ik mest en ik maaie,	De malende meisens
Ik zweet en ik zwoeg.	De wagens gepint;
Ik klets op de kluiten	Dan zit ik te fluiten
En glets in de moer;	Van boven op 't voer;
Ik ben van den buiten,	Ik ben van den buiten,
Ik ben van den boer!	Ik ben van den boer!

U bemerkt het wel, hij is een mens die aan z'n ouders veel te danken heeft. Z'n doorzetttingsvermogen kreeg hij van z'n vader, z'n gevoeligheid erfde hij van z'n moeder.

In het gezin ging het gezellig toe. Aan tafel werd er nog wel eens wat herrie geschopt. Hij vocht er om z'n stuiten, dat zijn z'n boterhammen. Nu, een beetje ruzie aan tafel kan in een gezond gezin best eens leuk zijn.

Als hij bij de pachter, waar ook z'n vader werkt, wat hulpdiensten gaat verrichten, wordt hij eerst koeier. Hij verzorgt dan het vee. Later wordt hij echt knecht, wat, in zijn geval, wil zeggen dat hij dan ook het andere werk mag doen. Nu, hij doet het met plezier. Z'n klakke (z'n pet) naar achteren geschoven, maar z'n hoofd fier recht op.

Die Bijbel. Toen het besluit genomen was de zon in Egypte op te zoeken had ik een droom. Wat ik me ervan herinner is de tekst: uit Egypte heb Ik mijn Zoon geroepen ³⁾. Ja, die Bijbel. Als je ermee bent opgegroeid raak je hem zelfs 's nachts niet meer kwijt. En dan die merkwaardige tekst. Niet alleen Israël, Gods verbondsvolk, is uit Egypte geroepen, uit het diensthuis uitgeleid. Ook Jozefs gebeente is mee uitgeleid. Ook Jacob zelf is buiten Egypte begraven. Maar vooral slaat de profetie van Hosea op Gods eigen Zoon, zeg Mattheüs. In een gevel aan het Amsterdamse Begijnhof vindt u het tafereel: Maria en haar Kind op een ezel, Jozef er naast, terug uit ballingschap.

Zo heeft Egypte altijd een rol gespeeld in de geschiedenis van Gods volk. Van de slaaf Jozef af — tot het restant-Israël toe, dat na de moord op Babel's landvoogd Gedalja naar Egypte vluchtte ⁴⁾, met medeneming van Jeremia.

Maar dat is een ander verhaal. Op dit ogenblik zijn de meeste gasten terug van een excursie. Zeven luidruchtige Duitsers schuiven aan „mijn” tafeltje in de zon, bestellen bier, brengen hun onderwerpen mee — en die passen hier niet alle. Zwichtend voor overmacht sluit ik af.

1) Jer. 36 : 22 — 2) Deut. 11 : 10 — 3) Hosea 11 : 1 en Matth. 2 : 15 — 4) 2 Kon. 25 : 26 en Jer. 44 : 14.

Zouten en zaaien, eggen en ploegen, kluiten stukslaan en uitgliden in de modder.

En als de zeisen hun werk hebben gedaan... hebben gezinderezint, zegt de dichter en dat is veel mooier gezegd, want daarin hoor je iets van het geluid dat de zeis maakt bij het maaien... en onder elkaar giechelende meisjes de wagens hebben geladen, dan gaat hij, boven op het voer zittend, al fluitend met de wagen op pad.

In dezelfde bundel, die de titel „VERZEN” draagt wordt ook de moederliefde bezongen. 't Gaat dan niet over de moeder van de dichter, maar over de moeder van zijn kind, z'n vrouw dus. 't Hoort dus in deze serie niet thuis, maar een dichterlijke vrijheid moet U me echt toestaan, want het is een bekend gedicht dat, vroeger althans, veel gezongen werd.

Moederke alleen

Wie zal er ons kindeke douwen
En doet het zijn moederke niet?
Wie zal er zijn dekentjes vouwen,
Dat 't schaarsch door een holleke ziet?

Kleine, kleine,

Moederke alleen,

Douw-douw-douwderideine,

Kleine, kleine,

Moederke alleen,

Kan van uw wiegske niet scheën.

Wie zal naar ons kindeke kijken,
Dien bleuzenden stouten kapoen?
Wie zal er zijn hemdekes strijken,
Zijn haarken in krullekes doen?

Kleine, kleine,

Moederke alleen,

Douw-douw-douwderideine,

Kleine, kleine,

Moederke alleen,

Kan van uw wiegske niet scheën.

Wie zou voor ons kindeke derven
Haar laatste kruimelke brood?
Wie zou er, wie zou er voor sterven
En lachen op kind en op dood?

Kleine, kleine,

Moederke alleen,

Douw-douw-douwderideine,

Kleine, kleine,

Moederke alleen,

Kan van uw wiegske niet scheën.

Een eenvoudig klankrijk gedicht, dat maar weinig aantekeningen behoeft. De uitdrukking „ons kindeke douwen” is voor ons wat vreemd. Zij betekent: een kind al zingend in slaap wiegen.

Het woord kapoen is ook typisch zuid-nederlands. Wij gebruiken daarvoor het woord „deugniet” of „schalk”.

Nu, met deze paar opmerkingen is het gedicht wel duidelijk.

Tot zover dan, een volgend maal D.V. luisteren we naar de dichteres Ida Gerhardt.

Historische schets van de Reformatorische Wijsbegeerte

Het 'voorspel' wordt gevormd door de benoeming van H. Dooyeweerd en D. H. Th. Vollenhoven als hoogleraren aan de V.U. Beide vangen aan met de ontwikkeling van een broodnodige, schriftuurlijke wijsbegeerte. Gezien de historische achter- en ondergrond spreken zij zelf telkens van een calvinistische wijsbegeerte. Beide benoemingen vinden plaats in 1926. In '33 verschijnt het eerste werk van Vollenhoven: Het Calvinisme en de reformatie van de wijsbegeerte. In '35/'36 verschijnen de drie delen van Dooyeweerd's hoofdwerk: Wijsbegeerte der Wetsidee (ziehier de 'bijnaam' — soms caricaturaal gebruikt — van onderhavige wijsbegeerte). Van meet af aan zijn Dooyeweerd en Vollenhoven ervan overtuigd dat een schriftuurlijke wijsbegeerte een grotere reikwijdte heeft (en ook behoort te hebben) dan het wetenschappelijk veld. Herhaaldelijk dragen ze dan ook de gewonnen inzichten uit door middel van lezingen, artikelen etcetera. De weerklank was bemoedigend en leidde dan ook tot het begin van een 'organisatie'.

Eerste periode: 1935/'36 tot 1946/'47 'groei en bloei'.

Op 14 december 1935 vindt de oprichting plaats van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte.

Kennelijk betrof het hier een 'vliegende start', want al het nummer van Mededelingen van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte, dat een maand later (jan. '36) uitkwam, repte over 89 leden, over 8 studiekringen en 4 kursussen. Voor een wetenschappelijke vereniging bepaald niet ontmoedigend, zeker niet als we bedenken dat voor christenen — destijds nog sterker dan heden — de filosofie verdacht was (o.m. als gevolg van een misverstaan van Paulus' waarschuwing aan de Colossenzen).

Deze eerste periode is zeker te kenschetsen als een periode van 'groei en bloei'. Begin 1937 telt het ledenbestand ruim 400 adressen, waarvan de helft omschreven wordt als 'aktieve leden'.

Bij het begin van de oorlog bedragen deze aantallen ruim 700 resp. ca. 350. Uiteraard zijn publieke activiteiten in de oorlogsjaren nagenoeg uitgebleven. Na de oorlog is het enthousiasme ongeminderd; zo zijn voor het winterseizoen '46/'47 maar liefst 20(!) kursussen gepland. Weliswaar zijn ze niet alle gerealiseerd, maar de inzet en het enthousiasme zijn onmiskenbaar. Een nieuwe periode breekt aan!

Tweede periode: 1946/47 tot 1951/52 — 'nieuwe wegen'.

Al op de tweede jaarvergadering na de oorlogsjaren — die van 2 en 3 januari 1947 — wordt besloten om te gaan werken aan de verzorging van wetenschappelijk onderwijs in de calvinistische wijsbegeerte aan 'neutrale' universiteiten en hogescholen. Reeds eind januari 1947 bestaat een 'doch-

ter'-stichting: de Stichting Bijzondere Leerstoelen voor Calvinistische Wijsbegeerte.

Ook ditmaal is sprake van een 'vliegende start':

— in oktober 1947 ontvangt de vestiging van een bijzondere leerstoel te Utrecht koninklijke goedkeuring; S. U. Zuidema doet zijn (officiële) intrede per 12 april 1948.

— in november 1947 vangt J. P. A. Mekkes zijn werk aan als docent aan de (toenmalig partikuliere!) economische hogeschool te Rotterdam.

— per 1 juli 1948 wordt ook een leerstoel te Groningen goedgekeurd; K. J. Popma inaugureert aldaar op 16 oktober.

— in het voorjaar van 1949 komt de goedkeuring voor een leerstoel te Leiden af; J. P. A. Mekkes houdt op 14 oktober 1949 zijn inauguratie-rede.

— inmiddels zijn ook 'katheders' aangevraagd voor de Technische Hogeschool te Delft, en de Gemeentelijke Universiteit van Amsterdam. Of de laatste ooit is goedgekeurd, is uit de 'mededelingen' niet op te maken... daarover heerst 'doodse stilte'. Ook de leerstoel te Delft laat lang op zich wachten; waarom?... ik weet het niet. Zeker is dat in die tijd filosofie wezensvreemd was aan de techniek — sterker zelfs dan heden het geval is. In ieder geval duurt het tot 23 juni 1951, voordat de goedkeuring voor een '5e katheders' te Delft wordt afgegeven. H. van Riessen inaugureert op 24 oktober 1951.

In deze zelfde periode — vanaf 1947 — worden de vleugels ook in een andere richting uitgeslagen: naar het buitenland.

Er wordt een tweede zusterorganisatie opgericht in de U.S. (de eerste, rond C. van Til, dateert van 1937); er bestaan contacten met Duitsland, Zwitserland, Engeland, Frankrijk, Oostenrijk, Zuid-Afrika; er wordt gewerkt aan een 'Engelse Dooyeweerd', de vertaling van zijn 'Wijsbegeerte der Wetsidee', van gebundelde artikelen van zijn hand, van het genoemde eerste werk van Vollenhoven, van de inleidende boekjes van ds J. M. Spier.

Kortom: in deze tweede periode worden nieuwe wegen ingeslagen; in het binnenland wegen die leiden naar de studenten aan de 'neutrale' universiteiten/hogescholen, die 'het voorrecht van calvinistisch wetenschappelijk onderwijs' missen; in het buitenland wegen die leiden tot contact en discussie met christenen, die een andere kerkelijk-historische achtergrond hebben, maar — uiteraard — worstelen met dezelfde problemen rond geloof en wetenschap.

Ten geleide

Afgelopen zomer, tijdens mijn vakantie, heb ik het genoegen gehad wat te neuzen in de 'Mededelingen van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte'. Daarbij heb ik veel interessante zaken aangetroffen.

Hieronder treft u een neerslag daarvan aan, nl. een beknopte historische schets van de groei en bloei van de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte en van haar 'dochter', de Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte.

Zoals u wellicht weet, ben ik hoofd van het centraal bureau van deze beide.

De gegeven historische schets acht ik echter van breder belang dan alleen voor bestuursleden e.d. van Vereniging of Stichting.

Stellig zijn ook vele lezers van Opbouw geïnteresseerd in de geschiedenis van beide organisaties (die overigens feitelijk een twee-eenheid vormen). Ik vermoed zelfs, dat nogal wat Opbouw-lezers beter zijn geïnformeerd dan ik: welnu, ik houd me aanbevolen voor uw aanvullingen, kritiek, correcties etcetera.

Mogelijk zal deze 'historische schets' nog eens voor breder kring gepubliceerd worden!

Derde periode: 1951/52 tot 1963/64 — 'consolidatie en zorg'.

Uit de berichten in de 'Mededelingen' uit de jaren vanaf 1951 valt op te maken, dat kennelijk de wissels gedurende de tweede periode zijn verzet. We lezen althans nagenoeg niets over studie via kringen (per plaats/regio), dan wel via sekties (per vakgebied). Ook het verschijnsel 'kursussen' lijkt uitgestorven te zijn — geen syllabe daarover. Telkens wordt de schijnwerper gericht op de 'katheders'; er wordt herhaald verslag gedaan door de hoogleraren; prof. Vollenhoven beoogt zich bij voortduur een warm en vurig pleitbezorger van het leerstoelenwerk (zijn pastorale inslag en ervaring zijn daaraan niet vreemd!).

Kortom: het 'nieuwe' leerstoelenwerk loopt goed, het overige werk blijft — althans in de presentatie ervan — was achter. Toch, de beide andere publikaties van de Vereniging blijven geregeld verschijnen: Philosophia Reformata en de Korrespondentiebladen. Ook de jaarvergadering annex studiekonferentie, traditiegetrouw op de eerste twee werkdagen van het jaar, verheugen zich nog telkens in een goede opkomst en — wisselend — geanimeerde discussie.

Daarom lijkt deze periode het best gekenmerkt door de term 'consolidatie'. De toegevoegde term 'zorg' wijst erop, dat herhaaldelijk gerept wordt over het probleem, dat de inkomsten achterblijven bij de uitgaven, (bij de inflatie ook!) zodat de honorering van de hoogleraren (ongepast) laag is — tot beschamens toe, én: ten koste van hun gezinnen. Ook al is het begrip 'inflatie' in die jaren nog minder be-

kend dan heden, toch worden de salarissen van de hoogleraren van-binnen-uit 'aangevreten'.

Een en ander culmineert in een jubileum-actie in 1960/61, ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de Vereniging. De opbrengst was bestemd voor de Stichting. (Toen al vormden Vereniging en Stichting een feitelijke twee-eenheid).

Kennelijk had de jubileum-actie resultaat: ondanks genoemde permanente zorg wordt H. van Riessen benoemd als bijzonder hoogleraar te Eindhoven m.i.v. 1 september 1961.

Als opbrengst van de actie wordt er gens het bedrag van f 63000,— genoemd. Elders valt te lezen dat het jaarbudget in 1948 f 50.000,— bedroeg, in 1972 (een kwart eeuw later!) nog slechts f 85.000,—... een gemiddelde jaarlijkse groei van iets meer dan 2%.

Zoals u ziet: er was aanleiding tot zorg over de financiën, maar — belangrijker — het werk ging voort!

Vierde periode: 1963/64 tot 1972/73 — 'in dat spoor... verder'.

Een nieuwe generatie dient zich aan. Vollenhoven draagt de voorzittershamer van de Vereniging over aan Van Riessen.

(in '63). Het Stichtingsbestuur is de langdurige financiële zorgen moe, en wil het bijltje erbij neergooien: i.e. de Stichting opheffen! 1964 was derhalve een crisisjaar. Maar... het loopt anders dan het oude bestuur dacht; een jong bestuur wordt samengesteld, in mini-samenstelling: alleen voorzitter, sekretaris en penningmeester. De stichting blijft actief!

Dankzij ingrijpen van de 'moeder', dankzij het toenmalig Verenigingsbestuur.

Daarop aansluitend valt het besluit om de administratie van Vereniging en Stichting tezamen onder te brengen bij een part-timer. Dit wordt, in april '65, dhr. Gundlach (sr.) uit Wageningen. Oogmerk is om op basis van een goedverzorgde financiële en adressenadministratie effectiever te kunnen werven.

Het is duidelijk een roerige tijd; er waait een frisse wind.

Eenkele voorbeelden:

— Van Riessen moet wegens zijn hoogleraarschap aan de V.U. afzien van zijn bijzondere leerstoel te Eindhoven; Mekkes krijgt aldus een derde leerstoel, naast die in Leiden en Rotterdam.

— in 1967 komen we voor het eerst sinds 1952 weer programma's tegen van maar liefst 9 studie-sekties; ook is er een studie-coördinator benoemd, in de persoon van P. G. Smelik. (s.s.t.t.)

— in 1970 treden nieuwe docenten aan, die de fakkel overnemen van de in 1968 70-jaar-oud geworden prof. Mekkes; dr. ir. E. Schuurman wordt de nieuwe hoogleraar te Eindhoven; drs. H. G. Geertsema wordt (waarnemend) docent te Leiden.

— Tenslotte neemt in 1972 dr. A. Troost de positie van Mekkes te Rotterdam over, overigens nog steeds zonder 'officiële' leerstoel.

— Diverse leden van de Vereniging verkrijgen professoraten aan de Vrije Universiteit, bijvoorbeeld: H. R. Rookmaaker, A. Troost, P. Groen, H. J. van Eikema Hommes, B. Goudzwaard, J. G. Knol.

Zoals al blijkt uit de vele nieuw-genoemde namen: een nieuwe generatie treedt aan. Dat blijkt ook uit de nieuwe keur aan scribenten in de tijdschriften, *Philosophia Reformata* en *Mededelingen*.

Overigens: financiële zorg lijkt een vaste partner te worden; in 1967 bijvoorbeeld wordt een 'financiële commissie' benoemd, die orde op zaken moet gaan stellen!

Maar men zit bepaald niet 'bij de pakken neer'; men bouwt voort!

Met de woorden uit Philippenzen: 'hetgeen (we) bereikt hebben, in dat spoor (dan ook) verder!'

Vijfde periode: 1972/73 tot 'beweging'. Het jaar 1973 start met een nieuw blad: *BEWEGING*. Of beter: een oud blad, met een nieuwe naam, en een totaal andere 'formule'. 'Mededelingen' verscheen in december 1972 voor het laatst.

De nieuwe naam is symbolisch: er is volop actie. In 1973 en 74 wordt de actie 'geef voor twee' gehouden, met als streven om fondsen te werven voor twee nieuwe leerstoelen. De hogescholen te Wageningen en Twente staan op het programma.

Harde werkers aan deze actie zijn R. G. van der Haar en J. Mastenbroek. En... er is zegen! Maar onvoldoende. Weliswaar lukt het in 1975 om een reeks gastcolleges aande Landbouw Hogeschool te laten verzorgen door een drietal docenten, maar van een vaste docent kan nog geen sprake zijn. Voorzover ik weet, is nooit onderzocht door welke oorzaak/zaken de resultaten onvoldoende bleken. Mijn stellige indruk is, dat er groot verlies moet zijn geweest onder de oudere garde aan donateurs; met een karig pensioen valt minder te doen dan met een royaal salaris! Doch dit is slechts hypothese!

Mede als gevolg van het vele werk rondom genoemde actie, groeit het besef dat de omvang aan administratieve verrichtingen, alsmede van wervingsactiviteiten, zo langzamerhand een klein bureau, een centrum, onvermijdelijk maakt.

Vanuit dit centrum zou dan ook de nodige organisatorische en publicitaire ondersteuning moeten (kunnen) worden gegeven aan het 'leerstoelewerk', aan 'studenten-' en 'predikanten'-konferenties, aan studie-activiteiten in kringen en sekties etcetera.

In 1964 wordt in principe besloten tot de oprichting van een centrum; in 1975 wordt hard gewerkt aan de voorbereiding van een publiciteits- en wervingsactie te houden in 1976.

In financieel opzicht leverde de actie een grote, zeg maar: een enorme, teleurstelling. De kosten overtroffen verre de baten.

En toch... de respons was van die aard, dat besloten werd te starten met het centrum. Er bleek een overweldigende behoefte aan fundamentele bezinning op vele en grote levensvragen... men mocht aan deze nood van vele christenen niet voorbijgaan. En, anderzijds, de noodzaak van een bureau voor administratie, organisatie/coördinatie, publiciteit/werving... blééf.

Het centrum startte in 1976. Ondergetekende was vanaf augustus de eerste, en tot nu toe enige, deeltijdse 'stafwerker'. Daarnaast werd een half-tijdse administrateur/boekhouder aangehouden. Of, en in hoeverre, de geschetste wensen zijn gerealiseerd, ... daarover wil ik op deze plaats niet teveel zeggen. Moge ik slechts verwijzen naar de hartpagina's van *BEWEGING* en naar de informatie-brieven (aan te vragen op onderstaand adres). Als kijkje achter de schermen: ons adressen-bestand telde bij de start van

het centrum 4800 adressen; ondanks een sanering van ca. 1200 adressen ('bedankjes' niet meegenomen) telt ons bestand op dit moment een royale 7600 adressen... feitelijk dus een verdubbeling. Volledigheidshalve dient hierbij een aantekening gemaakt te worden, nl. dat ruim 1000 adressen gedurende het laatste jaar zijn verkregen, en dat nog moet blijken, hoe serieus de belangstelling is. Zeker de helft daarvan zal na kortere of langere tijd afhaken... maar toch!

Er is zeker sprake van goede en grote belangstelling.

De uitdaging van de voor ons liggen de jaren, 'de jaren 80', is om adequaat in te gaan op die gebleken interesse:

niet grootschalig, maar zoveel mogelijk individueel gericht op (en daardoor bruikbaar voor) de 'ontvanger'. We zien ook toename van het aantal kursussen, kringen/sekties, en werkgroepen, als eerste taak — náást consolidatie van het werk onder studenten.

Een veelomvattende en ook zwaarwegende taak — tegelijk ook een dankbare!

Hij die ons roept, is getrouwd!

A. W. Biersteker

Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte, Postbus 149, 3600 AC Maarssen (03465-60945/69192).

Beroepen te Ede: Ds J. C. Schaeffer te Emmeloord.

Arnhem — In de vergadering van de regio Arnhem van 26 maart zijn preparatoir geëxamineerd en beroepbaar gesteld: H. J. Zuidhof, Albardastraat 30, 7331 LK Apeldoorn, telef. 055-411698 en W. Janse, Molleruslaan 9, 7316 AN Apeldoorn, tel. 055-216350 (kand. Janse kan voor eind augustus a.s. geen beroep in overweging nemen).

Radio-kerkdienst — Op zondag 19 april te 17.00 uur zal D.V. een kerkdienst van de Ned. Geref. Kerk te Wapenveld worden uitgezonden voor de radio.

Voorganger: Ds W. v. d. Lingen.

Bezoekreis NATO-gebied te W.-Duitsland. *COGMA* in samenwerking met de commissie „Militairen Buitenland” der Chr. Geref. Kerken, hoopt deze reis te houden D.V. van vrijdag 24 t.m. woensdag 29 april a.s. De reis zal dit maal gemaakt worden door: Ds A. van der Veer, Chr. Geref. predikant te Zwolle; Ds J. Verhoeff, Ned. Geref. predikant te Steenwijk en door de bestuursleden G. J. Bonder en H. J. Bosch beide uit Enschede. Ds A. van der Veer hoopt D.V. zondag 26 april 1981 voor te gaan in een dienst des Woords op de luchtmachtbasis te Blomberg. Alle gezinnen en dpl. militairen (ook

terloops

door P. C. van Wijk — Zaltbommel

Opvoeding

Een oude broeder vertelde me een aantal jaren geleden eens, dat hij pijnlijk getroffen was door de opmerking van een dominee. Bij het belijdenis-doen voor God en Zijn gemeente van een van zijn kinderen sprak die dominee in het dankgebed over de weg van de christelijke opvoeding, waarlangs zijn kind o.a. tot dat bewuste kiezen voor God was gekomen. En toen moest die broeder opeens aan zijn eigen kinderen denken. Een deel van hen vervreemde van God, terwijl ook hij oprecht had geprobeerd om hen voor hun leven iets mee te geven van wat de bijbel ons geeft. Het

ging echter anders dan hij verwachtte. En daar hadden hij en zijn vrouw veel verdriet om gehad. Ik heb die broeder toen gezegd, dat die dominee de plank aardig (beter: onaardig) mis had geslagen. Die dominee mocht best blij en dankbaar zijn, dat één van zijn kinderen zijn geloof beleed, maar op die christelijke opvoeding had hij — zeker nu het één van zijn eigen kinderen betrof — maar niet zo de nadruk moeten leggen.

't Leek me goed dit verhaal eens door te geven. Want ook vandaag worstelen veel ouders met het probleem, dat hun kinderen anders denken dan zij.

Ook Isaäk zal daar wel mee geworsteld hebben. Jakob en Ezau kregen dezelfde opvoeding, maar de één geloofde en de ander niet. En als Jakob sterven gaat en hij zijn zonen bij zich roept, wordt wel duidelijk, dat er bij die kinderen veel verschillen waren. Jakob gaat alles nog eens in vogelvlucht na. Hij roemt niet in wat goed ging. Hij klaagt niet over wat verkeerd ging, maar midden in zijn laatste toespraak (Deut. 49) zegt hij: „Op Uw heil wacht ik, o HERE.” (vers 18). In een andere vertaling staat: „Op Uw redding hoop ik, Jahwe.” Op *Uw redding*.

Daarop hoopt hij, voor zich zelf en voor zijn kinderen.

Dát moeten we allemaal — die oude broeder, maar ook die dominee — Jakob maar nazeggen.

Op *Uw redding*!

Niet: op ons opvoeden.

Op *Uw redding*!

Niet: op ons werken.

Aan deze eenvoudige waarheid had die dominee moeten denken.

Want zijn matier van opvoeden was waarschijnlijk geen haar beter dan die van die oude broeder.

Niet ons, o Heer, niet ons, Uw Naam alleen zij om Uw trouw en goedertierenheid alle eer en roem gegeven...

Als onze kinderen bij het ouder worden de Here blijven vrezen, moeten we maar stil zijn. Stil zijn, omdat God doet wat Hem behaagt.

Stil zijn en zó danken.

—o—

Natuurlijk is een christelijke opvoeding van veel belang. Maar als we onze kinderen leren bidden, leren bijbel-lezen, leren vragen-naar Gods-wil, dan moeten we daar maar niet groot van denken, daar niet op vertrouwen, niet te veel verwachten van ons aandeel in dat alles.

Want ons geloven is onvolkomen.

En ons gelovig-leven nog onvolkomener.

Wij maken fouten.

Wij vergissen ons.

En ondanks al dat geklungel van ons wil *God* redden.

Niet ouders brengen hun kinderen tot leven. De Geest maakt levend (Joh. 6 : 63).

Niemand kan tot de Here Jezus komen, als het hem of haar niet door *de Vader* gegeven is (Joh. 6 : 65).

—o—

Een Hervormde dominee zei het pas eens zó tot me: „Als de kinderen klein zijn, spreken de ouders met hun kinderen over God. Als de kinderen groot zijn geworden, spreken de ouders met God over hun kinderen.”

Als het eerste niet meer kan, blijft het laatste altijd mogelijk. Dat is een groe troost, voor die oude broeder die dit stukje wel lezen zal. En voor vele anderen.

Het zei ook een les, voor die dominee die terloops misschien deze regels ook leest. En voor allen, die geneigd zijn te roemen in iets van zich zelf.

En wie roemen wil, roeme in God.

burgergezinnen) wonende in het Nato-gebied, waarmee we contact onderhouden, hopen we een bezoek te brengen. Men ontvangt allen persoonlijk bericht omtrent datum en uur van dit bezoek.

Predikanten, kerkeraden worden verzocht na te gaan of nog namen en adressen van kerkleden verblijvende in genoemd gebied, dienen te worden doorgegeven.

Voor COGMA: H. J. Bosch, Hekselbrink 83, 7544 BV Enschede, tel. 053-762272 en voor Comm. Mil. Buitenland aan: T. Witvoet, Wolferlanden 25, 7542 CZ Enschede, tel. 053-760294.

In het nummer van volgende week hopen we het verslag van de vorige COGMA-reis van de hand van ds Cornelisse van l'Abri te publiceren.

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Ds. H. de Jong;
H. Langerak;
Mr. dr. J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds. E. R. Postma;
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over kerkelijke/christelijke activiteiten te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36 22,
3704 LP Zeist
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten
35 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs:

f 40,— per jaar of f 21,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar of f 60,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Dr. Schaepmanlaan 71,
2104 VC Heemstede.
Tel. 023-285825.

EEN GOED IDEE :

lees ...

idea

het NIEUWSBLAD van de

EVANGELISCHE ALLIANTIE

(voor slechts f 15,— per jaar)

Vraag het NU aan:

Postbus 1080, 3800 AN Amersfoort

Steun de EA wordt ook deelnemer!

Giro 4136699 Barneveld.

3 weken Zuid-Afrika

De Stichting
Herstel Kulturele Betrekkingen
Nederland-Zuid-Afrika
brengt u in contact met land en
volk van Zuid-Afrika.

Ook bezoek aan het zendings-
terrein „Groothoek” in Natal.

Volledig verzorgd f 3.400,—.

Inlichtingen:

Eekhoornlaan 14, 6705 CH Wageningen,
tel. 08370-13931, b.g.g. 050-345880.

OVERTUIGT U ZOALS VELEN VOOR U!!!

Meisje, werkzaam in het verzor-
gend beroep,
zoekt zo spoedig mogelijk

KAMER of ETAGE
met kookgelegenheid en douche
in Utrecht/Overvecht.

Telefoon 020-440293

**Ook U heeft
zo nu en dan behoefte aan ontspanning.
EVANGELISCHE CAMPING
„T BELOOFDE LAND”**

is zo'n plekje waar U zowel gees-
telijk als lichamelijk tot rust kunt
komen.

Vraag folder.

Bosweg 17, 3781 NG Voorthuizen
Telefoon 03429-2942.

STICHTING *Signaalkampen* DER CALVINISTISCHE STUDENTENBEWEGING

2e Helmerstraat 48, Amsterdam
Correspondentie-adres: Postbus 5349, 1007 AH Amsterdam
Telefoon 020-120374

ZOMERVAKANTIE?

NU IS HET TIJD OM PLANNEN TE MAKEN.

Wat denk je er van om deze zomer eens een kamp te doen?
Samen met een groep leeftijdsgenoten een hele week zeilen
in Friesland of fietsen in de Achterhoek of wandelen in
Drente

De **Stichting Signaalkampen** der C.S.B. organiseert
christelijke kampen voor middelbare scholieren.

Vraag daarom nu onze gratis affiche aan d.m.v. een brief-
kaartje naar bovenstaand adres. Daarin staat alle infor-
matie over onze grandioze kampen.

GEWOON DOEN

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Het bestuur van de **Stichting voor Reformatorische Wijsbegeerte** zoekt
met spoed voor haar kantoor te Maarssenbroek een

sekretaris/-esse

ter uitvoering van de volgende taken:

- receptie (hoofdzakelijk telefonisch)
- verwerking van in- en uitgaande post
- verzorging van correspondentie (o.m. engelstalig)
- bijhouden van archief
- enig typewerk
- beheer van (kleine) verzend-boekhandel
- toezicht op administratie en boekhouding

Vertrouwdheid en hartelijke instemming met een reformatorische levens-
en wereldbeschouwing is een vereiste.
Gezien de aard van het werkverband zijn zelfstandigheid en flexibiliteit
onmisbaar.

De salariering zal in overeenstemming zijn met de inhoud van de functie.

Voor informatig kunt u bellen of schrijven:

Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte,
Postbus 149, 3600 AC Maarssen
tel: 03465-60945/69192 of 's-avonds 65358 (dhr. Biersteker)

Sollicitaties te richten aan hetzelfde adres, o.v.v. „sollicitatie”.

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van onderstaande bestel-
bon kunt u verschillende door „Opbouw” uitgegeven
en binnenkort uit te geven brochures bestellen.

Alle prijzen zijn exclusief portokosten!

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgaven
ontvangt u een accept-girokaart met daarop het ver-
schuldigde bedrag vermeld.

De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder
postzegel sturen naar:

**Administratie Opbouw,
Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.**

Gaarna ontvang ik:

- ex. Prof. C. Veenhof, Jona (Hulp bij Bijbelstudie) à f 1,50
- ex. Drs. H. de Jong, Ongehuwd samenwonen à f 2,60
- ex. Prof. Dr. B. Goudzwaard, Drs. H. de Jong en Prof. Dr. Ir.
E. Schuurman, Het kernwapenvraagstuk (48 pag.) à f 2,50
- ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie)
(plm. 194 pag., gebonden uitgave) à f 10,—

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening:

Van „Jona” nog een beperkt aantal aanwezig.